

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний комітет статистики України. Статистичний щорічник України за 2002 рік. – К. : Консультант, 2003. – С.663.
2. Бюлетень. Національний банк України. – 2001. – №12

УДК 330.322

УРАХУВАННЯ РИЗИКІВ В АЛГОРИТМІ ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

С.В.Іщенко, аспірант

Національний університет кораблебудування ім.адм. Макарова

Постановка проблеми. Для України надзвичайно важливим є залучення нових капіталовкладень до усіх секторів економіки, причому в суттєвих обсягах. Але інвестори, приймаючи рішення, повинні бути впевнені, що дістануть прибуток відповідно до взятого ризику. У сучасних умовах структурної перебудови економіки і переходу до ринкових економічних відносин зростаючу роль повинні грати інвестиційні проекти, широкомасштабна реалізація яких дозволяє активно впроваджувати у виробництво сучасні ресурсосберегаючі технології, збільшувати випуск нової продукції, розширювати спектр послуг.

При виборі варіантів інвестиційних проектів для включення в план їх реалізації варто враховувати їх суспільну значимість, економічну ефективність та ін. Поряд із ними підлягають оцінці чинник непевності і ризику, а остаточний вибір проектів і формування інвестиційних планів виконання комплексів інвестиційних проектів повинні здійснюватися з врахуванням впливу несприятливих чинників на основні очікувані результати інвестиційної діяльності. Їхня дія може позначитися на рості періодів реалізації проектів і планів, збільшенні необхідних об'ємів інвестування, зменшенні очікуваного прибутку, затримці з поверненням інвестованих засобів. В умовах ринкової економіки України, яка характеризується суб'єктивізмом, залежністю від зовнішньоекономічних факторів і високим ступенем невизначеності, проблема обґрунтування вибору оптимального інвестиційного проекту з ряду альтернативних набуває особливо важли-

вого значення. Актуальним залишається питання методичного і методологічного забезпечення процесу прийняття інвестиційних рішень, включаючи пошук і аналіз варіантів розвитку ринкових можливостей, формування цільових ринків і пошук джерел фінансування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційна діяльність є важливою складовою розвитку будь-якої економічної системи. Міжнародний досвід розробки інвестиційних проектів і вітчизняна практика містять систему методів оцінки ефективності інвестиційних проектів, приваблювану в процесі їхньої розробки і реалізації, застосовувану на різних рівнях керування. Для обґрунтування та прийняття управлінських рішень потрібні серйозні теоретичні та аналітичні дослідження. Теоретичні принципи і методи аналізу та управління економічним ризиком розглядаються в наукових працях В.В.Вітлінського, М.В.Грачової, Л.Крушвіца, А.Ф.Гойко, В.М.Попова [2-6]. Проблеми активізації інвестиційної діяльності в Україні широко освітлюється в періодичній економічній пресі [1, 7, 8, 9]. Особлива увага при цьому приділяється врахуванню ризику при оцінці ефективності інвестиційних проектів.

Виклад основного матеріалу. Світова економічна практика давно виробила методи оцінки інвестиційних проектів, що враховують практично всі можливі умови їхньої реалізації і тому мають властивість універсальності. Їхнє використання дозволяє оцінити ефективність будь-якого проекту з достатньою точністю. Однак, найчастіше ряд методів недостатньою мірою враховує непевність зовнішнього середовища, ризик. При оцінці ефективності інвестиційних проектів завжди розглядається два аспекти — прибутковість і ступінь ризику. Зв'язок між прибутковістю і ризиком є основним положенням економічної ефективності, оскільки будь-яке інвестування в тій або іншій мірі містить ступінь ризику. Тому що ризик в інвестиційному процесі, незалежно від його конкретних форм, виражається у виді можливого зменшення реальної віддачі від капіталу в порівнянні з очікуваною, то облік його впливу має важливе значення як при проведенні аналізу на стадії підготування інвестиційних проектів до реалізації, так і при виборі інвестиційного проекту з ряду альтернативних. З цією ціллю пропонується використовувати програмування

ризиком, що припускає комплексний підхід до всіх аспектів аналізу ризику. Його ціль виявити і виміряти непевність, а також розвивати спроможність проникнення в суть неминучих змін, зв'язаних із ризиком через ефективні і діючі рішення. Програмування ризику ґрунтується на найбільше широкому і гнучкому застосуванні аналізу ризику в прагненні до найкращого керування ризиком. Високий ступінь непевності економічного середовища, процесу обґрунтування вибору інвестиційного проекту вкрай ускладнює процес прийняття інвестором рішення про інвестування. Будь-який інвестор, приймаючи рішення, повинен бути впевнений, що отримає прибуток відповідно до взятого ризику. В ринкових умовах необхідно кожного разу при інвестуванні доказувати доцільність та ефективність затрат всіх ресурсів. Процес прийняття оптимального рішення являє собою багатоцільову та багатокрітеріальну в полі кількох інформаційних ситуацій. Рішення цієї задачі пропонується здійснити шляхом побудови алгоритму кількісної оцінки ризику інвестиційних проектів і прийняття рішення про вибір оптимального з них. Так, такий алгоритм містить в собі набір правил, якими потрібно користуватися для вибору оптимального інвестиційного проекту з ряду альтернативних проектів:

- Розрахувати основні (базові) показники ефекта та ефективності інвестиційного проекту: NPV, PP, IRR, MIRR, PI. Зробити фінансовий аналіз діяльності підприємства в динаміці.
- Розрахувати ступінь ризику використовуючи математичні методи середнє очікуване значення, коливання (мінливість) можливого результату, дисперсія і середнє квадратичне відхилення.
- Розрахувати втрати від всіх ризиків інвестиційного проекту за допомогою коефіцієнту ризику, який показує ризик усього проекту — очікуване значення всіх можливих втрат.

Аналіз ризику є основою для прийняття ефективних рішень про вибір оптимальних варіантів інвестування, а також рішень про запобігання, зниження або компенсації ризику можливих втрат. Тому результати аналізу ризику інвестиційного проекту повинні не тільки давати кількісну оцінку ризику, але і виявити об'єктивні і

суб'єктивні чинники ризику, визначити ступінь їхнього впливу на ріст ступеня ризику.

- Використовуючи математичний апарат теорії ігор розрахувати оптимальний варіант розвитку подій (стратегію) для кожного інвестиційного проекту та визначити оптимальний прибуток при реалізації проектів.

Для вибору оптимальної стратегії виробництва використовуємо ігрові моделі теорії ігор. Для цього є декілька основних критеріїв або підходів до вибору оптимального рішення в умовах невизначеності. Серед них — максимінний критерій Вальда, критерій мінімаксного ризику Севіджа, критерій песимізму-оптимізму Гурвіца.

- Після проходження кожного пункту алгоритму проводити аналіз достатності розрахованих показників для вибору проекту.
- На основі порівняння показників різних проектів, а також очікуваного максимального прибутку для кожного проекту зробити висновок (прийняти рішення) про впровадження того чи іншого інвестиційного проекту.
- В процесі реалізації і моніторингу проводити аналіз ризиків та розрахунок зниження збитків від ризиків для обраного проекту.

З метою наочності використання наведеного алгоритму представимо його у вигляді блок-схеми.

Висновки. У ринковій економіці, що припускає наявність у підприємців права самостійно вибирати, яку робити продукцію, установлювати ціни на неї тощо, виникає потреба в оптимальному формуванні структури товарів із метою одержати максимальний прибуток.

Використовуючи економічний аналіз, визначаючи імовірність очікуваного результату й оцінюючи ризик за допомогою економіко-математичних методів, ми одержуємо можливість послабити або уникнути вплив ризику на фінансові результати і прийняти рішення про вибір даної програми комерційної діяльності або про заміну її іншою програмою, що містить попередньо підготовлений порядок дій на випадок невдалого виходу, що виходить за межі розрахункового ступеня імовірності.

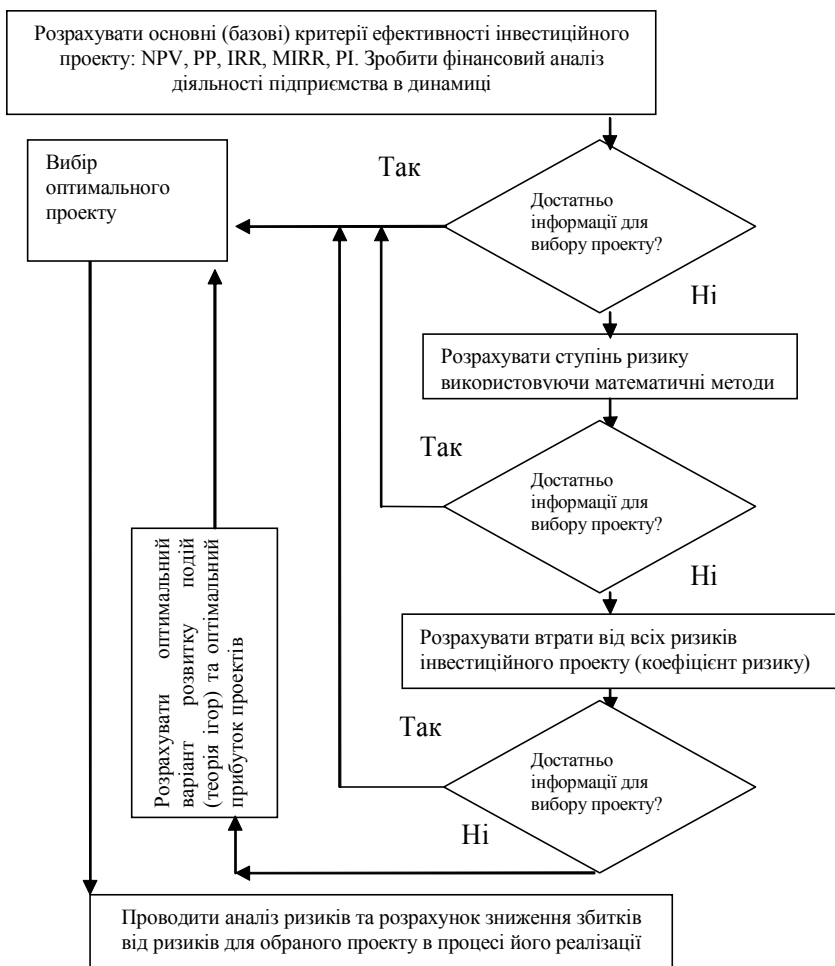

Рис. 1. Блок-схема алгоритму вибору оптимального проекту з ряду альтернативних

Таким чином, із можливістю оптимального вибору визначеної позиції, виробничих, фінансових, комерційних операцій і складових їхніх елементів економіка одержує можливість саморегулювання, досягнення збалансованості, стабільності функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бизнес-план инвестиционного проекта. Отечественный и зарубежный опыт. Современная практика. / Под ред. В.М. Попова.- М.: Финансы и статистика, 2001.
2. Бубенко И., Рамтяпин А. О методах оценки эффективности инвестиционных проектов //Экономика Украины. – 2003. – №12.
3. Вітлінський В.В., Верченко В.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К.:КНЕУ, 2000.- 292 с.
4. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації. – К.: ВІРА-Р, 1999.- 320 с.
5. Грачева М.В. Анализ проектных рисков. – М.: Финстатинформ, 1999.
6. Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты / Под общ. ред. В.В. Ковалева, З.А. Сובהа. – СПб: Питер. – 2001. – 242с.
7. Савчук В. Теория и практика оценки эффективности инвестиций в Украине //Экономика Украины. – 2003. – №12.
8. Солодова О.О. Врахування ризику при оцінці ефективності інвестиційних проєктів//Фінанси України. – 2000. – №9.
9. Сухоруков А. Проблемы повышения инвестиционной активности регионов //Экономика Украины. – 2002. – №8.

УДК 334.75

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ ТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СОНЯШНИКУ

Н.А.Іванова, асистент

Уманський державний аграрний університет

У структурі аграрно-промислового виробництва кожна складова продуктивних підкомплексів має свої, характерні особливості, що проявляються і розвиваються у співвідношенні і взаємозалежності між собою та з іншими структурними складовими економіки, формуючи на різних ієрархічних рівнях економіки різні типи відносин: організаційні, технологічні, соціальні, економічні, які в своїй системі і сукупності є також взаємозалежними складовими виробничих взаємовідносин. Визначальними в сукупності виробничих відносин є економічні. Саме економічні відносини мають генерувати загально визнані правила і принципи соціально-економічного розви-